

Małgorzata Sankowska-Jackiewicz

**Analiza kontrastywna użycia trybu łączącego w zdaniach
podrzędnych podmiotowych i dopełnieniowych w prasie
hiszpańskiej i włoskiej z odniesieniem do języka polskiego**

Streszczenie

Praca poświęcona jest analizie kontrastywnej użycia trybu łączącego w zdaniach podmiotowych oraz dopełnieniowych w języku hiszpańskim i włoskim. Głównym celem pracy jest wydobycie różnic w użyciu tego trybu w badanych językach. Analiza została podzielona na dwa poziomy językowe: syntaktyczny oraz semantyczno-pragmatyczny. Do badania wykorzystane zostały teksty ze współczesnej prasy hiszpańskiej oraz włoskiej dostępnej *online*. Odniesiono się również do języka polskiego, pokazując przykłady ekwiwalentów trybu łączącego w prasie polskiej.

Do wykonania analizy, posłużono się bazą teoretyczną oraz metodami badawczymi proponowanymi przez językoznawstwo kontrastywne. Badanie ma charakter synchroniczny, gdyż głównym celem jest wykazać podobieństwa i różnice w użyciu trybu łączącego w języku współczesnym. Zastosowano metodę multilateralną, choć centralną część pracy stanowi porównanie języka hiszpańskiego i włoskiego. Za *tertium comparationis* przyjęte zostały zdania podrzędne podmiotowe i dopełnieniowe w w/w językach oraz obecność bądź brak użycia trybu łączącego.

W części teoretycznej dokonano zwięzłego opisu rysu historycznego badań kontrastywnych, oraz stosowanych w nich metod badawczych, w tym ich zalety i wady. Podjęty został również temat problemu *tertium comparationis* w badaniach porównawczych oraz wyjaśniono przydatność wniosków powstałych na skutek badań

konfrontatywnych, szczególnie skupiając się na korzyściach dla glottodydaktyki, ale również na ich wartościach poznawczych.

Biorąc pod uwagę charakterystykę trybu łączącego, kolejnym punktem w części teoretycznej jest omówienie najważniejszych zagadnień pragmatycznych, takich jak teoria aktów mowy według Austina i Searle'a, maksymy konwersacyjne Grice'a, teoria relewancji oraz kwestie grzeczności językowej. Takie przygotowanie teoretyczne jest niezbędne do analizy na poziomie semantyczno-pragmatycznym, gdzie wykazano jak zmienia się użycie trybu w zależności od intencji komunikacyjnej mówiącego oraz jak różne może być znaczenie przekazu w zależności od wybranego trybu.

Następnie skupiono się nad pojęciem trybu oraz przeanalizowano wybrane teorie dotyczącego trybu łączącego tj. teorie syntaktyczne dot. podporządkowania trybu łączącego, teorię wg Terrell'a i Hooper'a, koncepcję *Occurrence System*, użycie trybów z punktu widzenia teorii relewancji oraz w ujęciu kognitywnym, biorąc pod uwagę teorię przestrzeni mentalnych i inne. Podjęty został zwięźle temat aspektu, odnosząc się również do języka polskiego. Następnie porównano systemy temporalne w języku włoskim i hiszpańskim oraz czasy trybu łączącego.

Najważniejszym punktem pracy jest część analityczna, podzielona na część syntaktyczną i semantyczno-pragmatyczną, gdzie na podstawie przykładów wybranych z korpusu dokonano analizy różnic i podobieństw w użyciu trybu łączącego, konfrontując to z teorią przedstawioną w najważniejszych gramatykach hiszpańskich i włoskich. Zebrany korpus stanowi około siedemset artykułów z prasy hiszpańskiej i włoskiej w wersji *online*, głównie (ale nie jedynie) z hiszpańskiego *El País* y włoskiej *La Repubblica*. W odniesieniu do języka polskiego wykorzystano także teksty pochodzące z prasy internetowej. Wybór takiego rodzaju tekstów motywowany jest głównie chęcią poszukiwania przykładów współczesnego, żywego języka pisanego. Kierowano się przekonaniem, że właśnie prasa i media przyczyniają

się w dużej mierze do kreowania i powielania modeli językowych. Przedmiotem badań jest też hipoteza zaniku trybu łączącego w języku włoskim. Starano się sprawdzić, czy tendencja do ekonomii językowej i upraszczania języka w Internecie dotknęła również trybu łączącego w codziennej prasie hiszpańskiej i włoskiej. Mając na uwadze cele glottodydaktyczne, przyglądano się możliwym błędom językowym i trudnościom wynikającym z interferencji tych dwóch, jakże często wybieranych, choćby przez Polaków, języków obcych. Zwrócono uwagę na przypadki nietypowego użycia trybów, niezgodnie z normą, oraz starano się te użycia wyjaśnić. Celem pracy jest również opis dążący do wydobywania wartości poznawczej, lepszego zrozumienia w/w języków oraz obserwacji podobieństw, ale przede wszystkim różnic pragmatycznych pochodzących z użycia (lub nie użycia) trybu łączącego. Część semantyczno-pragmatyczną podzielono według typów predykatów (np. wartościowanie, wyrażanie wątpliwości itp.), obserwowano również wpływ w/w konstrukcji na odbiorcę oraz siłę komunikatu w zależności od użycia lub nie użycia form trybu łączącego.